

**«Безбар'єрне середовище та соціальна інклюзія»
Кафедра соціальної роботи та реабілітації
Гуманітарно-педагогічний факультет**

Лектор	Демченко Ірина Іванівна
Семестр	3
Освітньо-науковий ступінь	PhD доктор філософії
Кількість кредитів ЄКТС	5
Форма контролю	Залік
Аудиторні години	40 (20 год лекцій, 20 год практичних занять)

Загальний опис дисципліни

Вивчення курсу «Безбар'єрне середовище та соціальна інклюзія» є важливою складовою соціального розвитку науковця і сприяє формуванню усвідомленого розуміння основоположних засад соціальної інклюзії; поглибленню знань щодо особливостей безбар'єрного соціального простору для людей з інвалідністю, літніх людей, батьків із дітьми та інших маломобільних груп населення; оволодінню уміннями організації інклюзивного освітнього середовища; усвідомленню необхідності усунення інституційних бар'єрів для забезпечення максимальної участі всіх людей у житті громади як рівноправних членів суспільства, яких поважають і, які роблять свій внесок у розвиток демократичної країни.

Дисципліна «Безбар'єрне середовище та соціальна інклюзія» базується на теоретичних та концептуальних основах сучасної філософії, соціології, політології, педагогіки, психології, соціальної роботи, медицини тощо, тим самим закладаючи основу для розуміння складаних інклюзивних напрямів розбудови «суспільства для всіх».

Мета дисципліни «Безбар'єрне середовище та соціальна інклюзія» – засвоєння молодими науковцями теоретичних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад соціальної інклюзії та формування в них умінь організації безбар'єрного інклюзивного середовища в різних сферах соціального буття.

Теми лекцій:

- Тема 1.** Соціальна інклюзія як один зі стандартних показників громадської активності
- Тема 2.** Філософські та моральні засади соціальної інклюзії
- Тема 3.** Безбар'єрне середовище, доступна Україна
- Тема 4 .** Дослідження доступності міських просторів
- Тема 5.** Соціальна інклюзія та освіта
- Тема 6.** Імплементация інклюзивної освіти в країнах Європейського Союзу
- Тема 7.** Особливості інклюзивної моделі освіти
- Тема 8.** Соціальна інклюзія громадсько-орієнтованої освіти
- Тема 9.** Практика навчання молоді з особливими потребами в системі вищої освіти

Теми занять:

(семінарських, практичних, лабораторних)

- 1. Соціальна інклюзія як один зі стандартних показників громадської активності
- 2. Філософські та моральні засади соціальної інклюзії
- 3. Безбар'єрне середовище, доступна Україна
- 4 . Дослідження доступності міських просторів
- 5. Соціальна інклюзія та освіта

6. Імплементация інклюзивної освіти в країнах Європейського Союзу
7. Особливості інклюзивної моделі освіти
8. Соціальна інклюзія громадсько-орієнтованої освіти
9. Практика навчання молоді з особливими потребами в системі вищої освіти

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Аналіз забезпечення рівного доступу осіб з обмеженими фізичними можливостями до правосуддя : аналіт. звіт / А. Бурий, В. Разік, А. Микитишин, М. Васюта, Я. Грибальський. Л., 2013. 89 с.
2. Архітектурна доступність шкіл : навч.-метод. посіб. / Азін В. О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В. К., 2012. 88с.
3. Бармашина Л. М. Формування середовища життєдіяльності для мало мобільних груп населення / Л. М. Бармашина. К. : Союз-Реклама, 2000. 89 с.
4. Безперешкодний доступ осіб з інвалідністю до об'єктів соціальної, транспортної інфраструктури та зв'язку : національна доповідь Національної Асамблеї інвалідів України. К., 2013. 150 с.
5. Богданов Сергій, Мойса Богдан. Пропозиції до політики щодо працевлаштування осіб з інвалідністю. Лабораторія законодавчих ініціатив. 2017. Лип. URL: <https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/DisabledPolicy.pdf>
6. Везель Барбара, Филатова Ирина. Почему Эстония – цифровой лидер ЕС в сфере госуслуг. Deutsche Welle. 2017. 02 нояб. URL: <https://p.dw.com/p/2mkoV>
7. Грибальський Я. Доступність до об'єктів житлового та громадського призначення для людей з особливими потребами : [метод. посіб.] / Ярослав Грибальський, Ярослав Мудрий, Андрій Мостовий. Л., 2010. 123 с.
8. Давиденко Г. В. Умови впровадження інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах Європейського Союзу (психолого-ментальний, організаційний та соціальний аспекти): навч. посібник. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 102 с.
9. Давиденко Г. В. Інклюзія у вищих навчальних закладах Європейського Союзу: монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 314 с.
10. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. За заг. редакцією Байди Л.Ю., Красюкової – Еннс О.В. / Кол. авторів: Байда Л.Ю., Красюкова – Еннс О.В., Буров С Ю., Азін В.О., Грибальський Я.В., Найда Ю.М. К., 2012. 216 с.
11. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]; пер. з англ. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190.
12. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практичний посібник. [Тім Лорман, Джоан Деспелер, Девід Харві]; пер. з англ. К.: СПД-ФО Парашин І.С., 2010. 296 с.
13. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
14. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник/ Кол. авторів: Колупаєва А.А., Софій Н.З., Найда Ю.М. та ін. За заг. ред. Даніленко Л.І. К.: 2007. 128 с.
15. Інклюзивне навчання осіб з інвалідністю у системі вищої освіти України : монографія / відп. ред. Г. В. Давиденко. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 140 с.
16. Інклюзивне навчання: досвід упровадження / упоряд. А. А. Колупаєва ; ред. рада М. Мосієнко, М. Голубенко, Т. Шаповал, Г. Харук ; авт. кол.: І. Луценко, Д. Романовська, Л. Кирилецька та ін. – Київ : ВГ Шкільний світ, 2015. 200 с.
17. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: наук.-метод. зб./ [ред. кол. : Н. Софій (голова), Л. Артемова, Н. Бібік та ін. ; за ред. І. Єрмакова]. К. : Контекст, 2000. 336 с.
18. Некрасов Всеволод. Як виглядатиме «цифрова» Україна: репортаж з

<https://www.epravda.com.ua/publications/2019/03/18/646173/>

19. Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України; [Редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] / За заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2016. С. 68–77.

20. Освіта протягом життя як чинник людського розвитку : аналіт. записка / НІСД. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok>

21. Працюємо разом: дитина з особливими потребами в школі. Довідник для батьків. Досвід Канади : посіб. Київ, 2012. 50 с.

22. Розвиток політики інклюзивних шкіл. Інтегроване планування послуг, їх надання та фінансування в Канаді: посібник / Дж. Блейз, Е. Чорнобой, Ш. Крокер, Е. Страт, О. Красюкова-Еннз. К.: Паливода А. В., 2012. 46 с.

23. Стандарти громадсько-активної школи: соціальна інклюзія: навчально-методичний посібник / Найда Ю.М., Ткаченко Л.М. Під заг. ред. Даниленко Л.І., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 68 с.

24. Створення безбар'єрного середовища та соціальна інклюзія: світовий досвід для України : аналіт. доп. / [Зубченко С. О., Каплан Ю. Б., Тищенко Ю. А.]. Київ : НІСД, 2020. 24с.

25. Школа для кожного: посібник / Упорядник: Байда Л. Ю. К., 2015. 60 с.

Допоміжна:

1. Жигунова Г. В. Интолерантность в отношении детей с ограниченными возможностями здоровья в образовательной среде. *Гуманизация образования*. 2010. № 1. С. 24-29.

2. Малахов В. Иной и неиное в общении. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна* ; Спецвип. 1 : Койнонія. Філософія іншого та богослов'я спілкування. 2010. С. 15–48.

3. Михайлова Н. Н. Общность как принцип и результат инклюзивного образования. *Инклюзивное образование : методология, практика, технологии : мат. междунар. научно-практ. конф. (20-22 июня 2011 г.)*. М.: МГППУ, 2011. С. 18-20.

4. Назарова Н. М. К проблеме разработки теоретических и методологических основ образовательной интеграции. *Психологическая наука и образование*. 2011. № 3. С. 5-11.

5. Софій Н. Філософія інклюзивної освіти / Софій Н., Найда Ю. Інклюзивна освіта : стан і перспективи розвитку в Україні : *Науковометодичний збірник до Всеукраїнської науковопрактичної конференції в рамках реалізації проекту «Створення ресурсних центрів для батьків дітей з особливими освітніми потребами» за підтримки програми IBPP–TACIS Європейської комісії / ВФ «Крок за кроком»*. К. : ФО-П Придатченко П. М., 2007. С. 7-14.

6. Суворов А. В. Человечность, достоинство, педагогика оптимизма / А. В. Суворов. М. : Чистые пруды, 2009. 32 с.

7. Фромм Э. Бегство от свободы / Эрих Фромм ; пер с англ.; общ. ред. и послесл. П. С. Гуревича. М. : Прогресс, 1989. 272 с.

8. Швейцер А. Этика сострадания. Проповеди 15 и 16; пер. с нем. В. Рынкевича. *Человек*. 1990. № 5. С. 126-133

Інформаційні ресурси:

1. Безбар'єрність. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/bezbaryernist/>

2. Безбар'єрність. Відкритий міжнародний університет розвитку людини «УКРАЇНА». URL: <https://uu.edu.ua/bezbaryernist>

3. Безбар'єрність. URL: <https://www.facebook.com/pg/bbu.org.ua/posts/>
4. Довідник безбар'єрності. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/dovidnik-bezbarernosti.html>
5. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» URL: <http://ussf.kiev.ua/about/>
6. Всеукраїнський науково-педагогічний експеримент «Соціальна адаптація та інтеграція в суспільство дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, шляхом запровадження їх інклюзивного навчання» URL: http://ussf.kiev.ua/ie_scientific_pedagogical_experiment/
7. Нормативно-правова база в сфері інклюзивної освіти URL: <http://ussf.kiev.ua/ielegalframework/>
8. Інклюзивне навчання. МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>
9. Інклюзія в освіті. Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти URL: http://rcpio.ippo.kubg.edu.ua/?page_id=48
10. Сайт центру підтримки інклюзивної освіти URL: <https://sites.google.com/site/nmkspecpedag/>
11. Складові безбар'єрності. URL: <https://bf.in.ua/components/>
12. Портал ІРЦ. URL: <https://ircenter.gov.ua>
13. Результати в межах ініціативи першої леді Олени Зеленської «Без бар'єрів». URL: <https://bf.in.ua/barrier-free-products/>
14. Універсальний дизайн. Безбар'єрна Україна. URL: <http://netbaryerov.org.ua/2013-04-12-09-27-32>